

Kursbeskrivning processrätt (18 hp), VT 2019

Kursbeskrivning processrätt (18 hp), VT 2019	1
1. Allmänt om kursen	2
1.1 Innehåll och målsättning	2
1.2 Förväntade studieresultat	3
1.3 Obligatorisk närvaro m.m.	4
1.4 Pedagogiken	4
2. Närmare om kursens uppbyggnad.....	6
2.1 Föreläsningarna.....	6
2.2 Rättegångspelet	6
2.3 Gruppundervisningen.....	12
2.4 Seminarier	12
2.5 Tentamen m.m.	12
3. Skriftliga och muntliga övningar, obligatorier m.m.	12
3.1 Skriftliga och muntliga övningar	12
3.2 Obligatorier.....	13
3.3 Internationella och komparativa inslag på kursen	13
3.4 Samverkan med det omgivande samhället	13
3.5 Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort	14
4. Krav för deltagande i undervisningen	14
4.1 Registrering	14
4.2 Gruppindelning	15
5. Studieanvisningar	15
6. Litteraturlista.....	15
6.1 Kurslitteratur.....	15
6.2 Studiematerial	16
7. Examination	17
7.1 Examinationsmoment	17
7.2 Tillträde till examination.....	17
7.3 Anmälan till tentamen	17
7.4 Handlingar som ska medtas vid tentamen	17
7.5 Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler.....	17
7.6 Inlämning av tentamen.....	18
7.7 Betygskriterier.....	19
7.8 Tentamensresultat	23
7.9 Begäran om omprövning:	24
8. Funktionsnedsättning.....	24
8.1 Allmänt	24
8.2 Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier	24
8.3 Examination vid funktionsnedsättning	24
9. Studentinflytande och kursutveckling.....	25

1. Allmänt om kursen

1.1 Innehåll och målsättning

Grundkursen i processrätt är en obligatorisk kurs inom ramen för juristprogrammet vid Stockholms universitet.

Inom ämnet processrätt behandlas formerna för domstolarnas rättskipning i främst brottmål, förmögenhetsrättsliga mål och familjemål. Rättegångsbalken innehåller ingående regler om hur parterna och domstolarna ska agera under olika skeden av tingsrättsprocessen och vad som gäller då ett mål överklagas till hovrätten och Högsta domstolen. De processrättsliga reglerna rörande rättskipningen i dessa instanser kan hänföras till den allmänna processrätten och det är på detta område som kursen har sin tyngdpunkt. Viktiga områden inom den allmänna processrätten är t.ex. rättegångshinder, forum, talan, kumulation, säkerhetsåtgärder, tvångsmedel, rättskraft, rättegångskostnad, bevismedel, bevisföring och bevisvärdering. Därtill kommer de olika momenten i själva rättegången, t.ex. förberedelse, huvudförhandling och dom i tvistemål samt förundersökning, åtal, huvudförhandling och dom i brottmål. Slutligen omfattar den allmänna processrätten även överrättsprocessen, dvs. reglerna om hur en rättegång går till i hovrätt och Högsta domstolen. Överrättsprocessen behandlar dels ordinära rättsmedel såsom överklagande, dels extraordinära rättsmedel såsom resning och domvillå. Men grundkursen i processrätt omfattar även specialprocessrätt, t.ex. utsökning och konkurs samt alternativa former för tvistelösning såsom skiljeförfarande. Processrättsämnet kan, sett i vidare bemärkelse, sägas omfatta även förvaltningsprocessrätt, men detta ämne behandlas inte i processrättskursen utan i kursen Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt.

För att beskriva processrättens relation till tidigare kurser i juristutbildningen, främst civilrätt och straffrätt, kan termerna materiell och formell rätt användas. Processrätten, dvs. den formella rätten, kan i princip inte existera i ett vacuum utan förutsätter existensen av en materiellrättslig fråga, t.ex. frågan om frågan om parts yrkande (om viss rättsföljd) ska vinna bifall, eller påståendet om att någon har begått en brottslig gärning. En part som menar sig ha en materiell rättighet kan genom processrättens regler få denna rättighet ”materialiserad” genom att domstolen efter en rättegång meddelar en dom. Skulle svaranden vägra att rätta sig efter domen kan käranden via utsökningsrättens regler få sin rättighet tillgodosedd med tvång.

Processrättens relation till materiell rätt framträder också då man betraktar processens funktioner. Civilprocessens övergripande funktion brukar sägas vara att bidra till ett maximalt genomslag för ändamålen bakom de materiella reglerna. Det finns olika uppfattningar om hur detta sker, men ofta framhålls handlingsdirigering och konfliktlösning som de två viktigaste funktionerna. Ytterligare ett synsätt, kanske särskilt vanligt i indispositiva tvistemål, är att processen ska säkerställa materiellt riktiga beslut. Straffprocessens funktioner varierar beroende på i vilket skede som processen befinner sig; under förundersökningsstadiet dominerar den brottsbekämpande funktionen medan rättssäkerhetsfunktionen dominerar vid överläggningen.

Frågor om hur processen förhåller sig till den materiella rätten och om processens funktioner i samhället aktualiserar också olika vetenskapliga synsätt på hur processrättsliga regler ska tillämpas, där en spänning råder mellan en mer traditionell rättsdogmatisk syn på rätten och en rättsrealistisk instrumentell syn på rätten. Eftersom rättskällorna i processrätten spänner över lång tid (förarbetena till rättegångsbalken är från första halvan av 1900-talet och Ekelöfs Rättegångsserie har givits ut och uppdaterats sedan 1950-talet) behöver processrättsliga problem också ofta betraktas i ett utvecklingsperspektiv, liksom de traditionella vetenskapliga perspektiven också behöver kompletteras med andra perspektiv för att problemen ska kunna betraktas i en vidare kontext. Detta gäller t.ex. i frågor om statens användande av tvångsmedel mot enskilda, barns ställning i brott- och familjemål, villkoren för att parter med olika ekonomiska möjligheter ska ha möjlighet att få civilrättsliga tvister prövade, hur skyddet för miljön kan tillgodoses inom miljöprocessen, hur domstolarna ska hantera europarättens genomslag etc. Inte minst inom bevisrätten visas också processrättens förhållande till andra vetenskaper, exempelvis psykologi, sociologi och logik.

I kursen diskuteras, mot bakgrunden ovan, metoderna för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten. Genom undervisningen övas studenterna i att identifiera och bedöma processuella frågeställningar i olika konkreta fall. I form av rättegångsspel övas färdigheten att kunna utforma och utföra processhandlingar i tal och skrift.

Kurstiden är 12 veckor. Kursen inleds med föreläsningar och ett rättegångsspel, därefter ges gruppundervisning och sex stycken seminarier. Rättegångsspelen bedrivs i mindre grupper om cirka 13 studenter. Seminarierna bedrivs i grupper om cirka 26 studenter (dubbla rättegångsspelsgrupper) och gruppundervisningen bedrivs i grupper om cirka 40 studenter (tre rättegångsspelsgrupper).

Under kursens rättegångsspel (i schemat rubricerat "Caseseminarier") ingår författande av rättegångsskrifter individuellt och i mindre grupper.

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i juristprogrammets första, andra och tredje termin samt fullgjorda obligatorier i Straffrätt. Studenter som inte uppfyller dessa förkunskapskrav måste söka dispens hos studievägledare för grundkurser före kursstart.

1.2 Förväntade studieresultat

Kunskap och förståelse

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

– visa kunskap i och förståelse av centrala processrättsliga frågeställningar, inbegripet den processrättsliga systematiken och terminologin.

Färdighet och förmåga

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att med hjälp av relevanta juridiska metoder tillämpa och tolka processrättsliga regler samt bedöma processrättsliga problem,
- visa förmåga att med hjälp av juridisk metod systematiskt, kritiskt och självständigt identifiera, formulera och analysera processrättsliga frågeställningar,
- inom givna tidsramar i grupp genomföra en domstolsprocess (inbegripet att författa inlagor eller dom samt muntligen argumentera och bemöta motpartens argumentation), och
- redogöra och diskutera processrättsliga frågeställningar i dialog med olika grupper.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt, och
- kritiskt bedöma och värdera processrättsliga frågeställningar med hänsyn till relevanta samhällseliga frågor.

1.3 Obligatorisk närvaro m.m.

Undervisningen ges i form av föreläsningar, rättegångsspel, gruppundervisning och seminarier.

Obligatorisk närvaro gäller vid samtliga moment i rättegångsspelet (se avsnitt 3.2). Vid seminarierna gäller obligatorisk närvaro vid minst 5 av 6 seminarier. Övrig undervisning är frivillig.

Med obligatorisk närvaro avses att studenten ska förbereda uppgifter inför rättegångsspelet och seminarierna, aktivt delta i dessa samt delta i diskussionen kring uppgifterna.

I rättegångsspelet räknas som giltig närvaro endast aktivt deltagande i den grupp i vilken studenten är registrerad. Dispens medges inte för rättegångsspelet.

För att få tillgodoräkna sig sitt betyg i processrätt krävs att studenten har fullgjort samtliga obligatoriska moment med godkänt resultat.

1.4 Pedagogiken

1. *Föreläsningarna* är tänkta att ge en överblick och struktur och att på så sätt kunna vara till hjälp vid inläsningen av kurslitteraturen och för förståelsen av de frågor som behandlas i

denna. Vissa föreläsningar är också tänkta att komplettera kurslitteraturen, genom att behandla perspektiv och frågor som i mindre grad behandlas i kurslitteraturen. Inför varje föreläsning finns möjlighet att ladda ner en presentation av föreläsningen (åhörarkopior av den presentation som visas). Tanken med detta är att studenten inte ska behöva skriva av dessa utan i stället koncentrera sig på att lyssna och förstå. Deltagande vid föreläsningarna är frivilligt.

2. *Rättegångsspelet* är en undervisningsform där studenterna gruppvis deltar i fingerade processer i ett brottmål. Studenterna tilldelas roller, domare, advokat, vittne etc., som ska förberedas innan spelet äger rum och vid själva spelen agerar varje student i den tilldelade rollen. Rättegångsspelet syftar till att ge en introduktion till den praktiska tillämpningen av processrätten och därmed en konkret bas för fortsatta studier i ämnet. Eftersom processrättsens regelsystem i hög grad präglas av abstraktion är det av särskild vikt att genom tillämpning skaffa sig en bild av hur dessa regler tillämpas i domstolarnas praktik. För att momentet ska ge den behållning som avses är det emellertid av stor vikt, dels att deltagarna förbereder sig mycket noga, dels att man under spelet försöker upprätthålla en så hög grad av realism som möjligt. Deltagandet i rättegångsspelet är obligatoriskt. Detta gäller samtliga moment. Den som inte med godkänt resultat genomgått detta obligatorium kan inte få ut något betyg i ämnet processrätt.

3. *Gruppundervisningen* bedrivs i pass om två lektionstimmar åt gången vid sammanlagt 10 tillfällen. Gruppundervisningsmaterialet består av mer eller mindre omfattande frågor i anslutning till kurslitteraturen. Gruppundervisningens syfte är att processrättsliga frågor ska diskuteras aktivt utifrån lagtext, rättsfall och kurslitteratur. Gruppundervisningsfrågorna är tänkta att utgöra konkreta utgångspunkter för sådan diskussion. Det handlar alltså inte om att gruppundervisningsläraren går igenom ”rätta lösningar” av frågorna. För att gruppundervisningen ska ge mesta möjliga utbyte bör studenten själv eller i grupp förbereda frågorna inför varje undervisningstillfälle. Var och en bör vara beredd att vid varje lektion redovisa hur man kan resonera i respektive fråga. Gruppundervisningen är frivillig.

4. *Seminarierna* innebär fördjupningar i vissa processrättsliga frågor. Inför seminarierna ska studenterna ha läst materialet till seminarieövningen och förberett svar och argumentation på eventuella frågor. Detta material finns tillgängligt under Kursmaterial. Den studerande ska därutöver själv efterforska det material som ingår i förberedelsearbetet såsom t.ex. lagförarbeten, litteratur och rättspraxis som kan vara till ledning vid seminariet. Vid seminarierna gäller obligatorisk närvaro vid minst 5 av 6 seminarier.

5. *Frågor till lärarna*. Lärarna på kursen har ingen möjlighet att svara på processrättsliga frågor via e-post, däremot är alla studenter välkomna att ställa sina frågor i samband med undervisningen. Frågestund före tentamen anordnas inte.

2. Närmare om kursens uppbyggnad

2.1 Föreläsningarna

Föreläsningarna inleder kursen och behandlar centrala delar inom allmän processrätt och specialprocessrätt. Som exempel kan nämnas processens ram, ändring av talan, rättskraft, processhinder, processprinciper, bevisföring, bevisbörda, bevisvärdering, förhör, förundersökning, tvångsmedel, förberedelse i tvistemål, överrättsprocess, skiljeförfarande, konkursrätt, utsökningsrätt och summarisk process i tvistemål.

2.2 Rättegångsspelet

I rättegångsspelet tilldelas studenterna olika roller, t.ex. domare, nämndeman, ombud, försvarare, åklagare, vittne etc. Vissa roller är dubblade. När det gäller åklagar- respektive försvararrollerna ska uppgifterna fördelas lika mellan de personer som fått en sådan roll, t.ex. så att en genomför första delen av förhandlingen, fr.o.m. sakframställan till hälften av förhören, och den andra tar hand om resten, fr.o.m. hälften av förhören till pläderingen.

De studenter som har tilldelats roller som nämndemän bör särskilt sätta sig in i den materiella frågan och ta en aktiv roll under överläggningen.

De studenter som tilldelats roll som vittnen har också en roll att vara ”granskare” under spelet. Dessa studenter ska kritiskt granska förhandlingen och efter förhandlingens avslutande ge synpunkter på genomförandet.

Vid sjukdom och annan frånvaro kan det förekomma att vissa roller förblir obesatta, varje deltagare måste därför vara beredd att hoppa in i en roll man inte förberett sig särskilt på. Strävandet vid rollbyten är att genomföra så näraliggande byten som möjligt, t.ex. att nämndeman går in som ordförande.

Av rollistorna framgår vilket av flera alternativa rättegångsspel, som gruppen tilldelats. Det tillämpliga spelet återfinns i "Material till rättegångsspelet", som på kursens hemsida finns under Kursmaterial.

Följande roller finns i spelet:

Ordförande, nämndemän, åklagare, målsägandebiträde, försvarare, tilltalad, målsägande och vittnen/granskare.

Rättegångsspelet innehåller följande obligatoriska moment:

- individuellt författande av en stämningsansökan (samtliga studenter utom de som fått roll som målsägandebiträde eller målsägande)

- individuellt författande av målsägandeinlaga (endast de studenter som fått roll som målsägandebiträde eller målsägande)
- deltagande i förberedande sammanträde (samtliga studenter)
- deltagande i huvudförhandling (samtliga studenter)
- gruppvis författande av dom, överklagande och rättegångsrapport (samtliga studenter, se nedan ang. fördelningen) samt
- lärargenomgång av dom, överklagande och rättegångsrapport (samtliga studenter)

Nedan följer en utförligare beskrivning av de olika momenten. När det gäller utformningen av de skriftliga inlagorna kan ledning erhållas av det kompendium med exempel på domstolshandlingar som på kursens hemsida återfinns under Kursmaterial.

a) Stämningsansökan (alt. målsägandeinlaga):

I brottmålet ska var och en – utom den som fått rollen som målsägandebiträde eller målsägande i brottmål – skriva en stämningsansökan från åklagaren, som förutom uppgifter om den tilltalade ska innehålla:

- gärningsbeskrivning
- lagrum
- bevisuppgift med angivande av vilken skriftlig (i förekommande fall) och muntlig bevisning som åberopas och bevistema (dvs. vad varje bevis ska styrka) samt för vittnen även förhörstema (dvs. vad vittnet/parten ska höras om).

De som fått rollen som målsägandebiträde eller målsägande ska i stället inge en målsägandeinlaga som förutom uppgifter om parternas namn ska innehålla:

- skadeståndsyrkande
- grund för yrkandet
- bevisuppgift (se ovan)

Stämningsansökan respektive målsägandeinlaga inlämnas vid det förberedande sammanträdet. Dessa skrifter bör rymmas på en A4-sida. Ange namn i det övre högra hörnet av sidan.

b) Förberedande sammanträde i brottmål:

Vid det förberedande sammanträdet inlämnas den individuella rättegångsskriften till läraren. Läraren gör en snabbgenomgång av innehållet i dessa, något som snarare är en kontroll av utförandet än en individuell rättning. Efter att rättegångsskriften återutdelats till studenterna sker den verkliga rättningen genom den lärarledda genomgången, som själva spelet inleds med. Den uppläggning av målet, som man därvid gemensamt kommer fram till, ska också användas under själva huvudförhandlingen, någon individuell återgång till egna varianter är inte tillåten.

c) Huvudförhandling i brottmål:

Efter några dagar hålls sedan en huvudförhandling och där är ambitionen att denna ska utföras med så få läraravbrott som möjligt. När det gäller överläggningen till dom bör den ske enskilt, dvs. med endast rätten närvarande. Viktigt vid ledamöternas diskussion är att ordföranden söker strukturera frågorna i målet, så att man prövar saken i logisk ordning, rekvisit för rekvisit i skuldfrågan och först därefter påföljden i brottmålet. För rättens del gäller att den inte får beakta vad som sagts enligt förhören i förundersökningen om inte förhören föredragits med stöd av RB 36:16 st. 2. Domen ska sedan avkunnas och korta domskäl ges, liksom, i förekommande fall, skiljaktiga meningar.

Efter överläggning och dom diskuteras genomförandet och utgången, dvs. spelen värderas såväl formellt som materiellt. Här har gruppens granskare huvudansvaret för att presentera sina iakttagelser, vilka sedan kan ligga till grund för diskussionen.

d) Författande av dom, överklagande och rättegångsrapport (i grupp):

Varje rättegångsspelsgrupp indelas i tre undergrupper enligt följande:

db: ordföranden jämte nämndemännen

öb: åklagare, försvarare och målsägandebiträde

rb: tilltalad, målsägande och samtliga vittnen/granskare

Dom:

Efter att domen avkunnats muntligen i vardera spelet ska domargruppen (db) inom en vecka avfatta domen skriftligt.

Domslutet från huvudförhandlingen får givetvis inte ändras vid domskrivningen. Inte heller får omständigheter som ej åberopats vid huvudförhandlingen upptas i domen. Domen ska innehålla:

- uppgifter om parterna
- domslut
- yrkanden och grunder och uppgift om i målet upptagen bevisning
- domskäl
- eventuella skiljaktiga meningar samt
- anvisning för överklagande (klagoanvisning)

Senast inom en vecka från huvudförhandlingen ska domen skickas per e-post eller på annat sätt överlämnas dels till läraren, dels till övriga studenter i gruppen.

Gruppens beteckning ska tydligt anges på domar och överklaganden.

Samtliga lärare nås via kursadministratören på följande gemensamma e-postadress: pro@juridicum.su.se. Ange i meddelanderaden vilken lärare som är mottagare av e-postmeddelandet.

Överklagande:

Sedan skriftliga domar avgetts ska varje överklagandegrupp (öb) författa ett överklagande, dvs. även representanterna för den part som vunnit ska författa överklagande för den part som förlorat tillsammans med den förlorande partens representanter. Överklagandet ska vara ställt till Svea hovrätt och ange:

- vilken dom som överklagas,
- yrkande i hovrätten, dvs. vilken ändring i tingsrättens dom som yrkas,
- grunderna för överklagandet, med angivande av skäl till varför man anser att tingsrättens domskäl är felaktiga,
- bevisuppgift
- skäl för om- eller tilläggsförhör i hovrätten om klaganden vill att sådant förnyat förhör hålls och
- de omständigheter som åberopas till stöd för prövningstillstånd (i förekommande fall)

Några nya, tidigare okända, omständigheter får självfallet inte tilläggas.

Överklagandet ska senast inom två veckor från huvudförhandlingen skickas till spelets lärare (se ovan) och till övriga studenter i gruppen.

Rättegångsrapport:

Sedan skriftliga domar avgetts ska granskarna i varje rapportgrupp (rb) författa en rättegångsrapport. Rättegångsrapporten är friare i formen än domen och överklagandet. Om man vill söka någon form av inspiration kan man t.ex. läsa de juridiska nyhetstjänsternas rättsfallsreferat eller yttranden från JO i processrättsliga frågor, men formen för rapporten är som sagt fri. Även utformningen vad avser rubriker, radavstånd, typsnittsstorlek etc. är fri. Omfattningen av rapporten ska dock vara minst 10.000 och max 12.000 tecken (inklusive blanksteg och fotnoter).

Beträffande innehållet i rättegångsrapporten ska rapportgruppen *beskriva ett eller flera processrättsliga problem* som aktualiseras av huvudförhandlingen och/eller domen i processspelet. Rapporten kan grundas på sådana iakttagelser som granskarna gjort under huvudförhandlingen (se ovan) eller behandla andra problem. Notera dock att syftet med

rättegångsrapporten *inte ska vara* att kritisera eller utvärdera de olika rollinnehavarnas prestationer. I rapporten ska behandlingen av de konkreta problemen ske med hänvisningar till relevant lagtext och kurslitteratur. Även annat relevant källmaterial får användas.

Rättegångsrapporten ska senast inom två veckor från huvudförhandlingen skickas till spelets lärare (se ovan) och till övriga studenter i gruppen.

Gruppens beteckning ska anges tydligt på domar, överklaganden och rättegångsrapport.

Samtliga lärare nås via kursadministratören på följande gemensamma e-postadress: pro@juridicum.su.se. Ange i meddelanderaden vilken lärare som är mottagare av e-postmeddelandet.

e) Lärargenomgång av dom, överklagande och rättegångsrapport:

Som framgått av framställningen ovan kommer domarna inte att gås igenom/rättas av lärare innan de ska överklagas. Överklagandet författas på grundval av den dom som överklagandegruppen erhållit från domargruppen.

Efter att lärarna erhållit dom, överklagande och rättegångsrapport sker en genomgång av skrifterna. Samtliga studenter ska närvara på lärargenomgången, som tar en timme i anspråk. Inför lärargenomgången ska de olika författargrupperna studera varandras skrifter för att kunna lämna synpunkter på dem vid genomgången och därmed komplettera lärarens eventuella synpunkter.

Vid lärargenomgången av skrifterna diskuteras deras innehåll och utformning. Gruppdeltagarna ges tillfälle att bemöta synpunkter, från såväl läraren som de övriga grupperna, och försvara sina ståndpunkter. Huvudinriktningen i denna diskussion ska ligga på själva rättegångsskriften, inte på t.ex. riktigheten i den avkunnade domen.

Närmare instruktioner och tips om hur skrifterna utformas ges vid föreläsningen "Introduktion till rättegångsspelet". Även övriga föreläsningar, särskilt de som behandlar gärningsbeskrivningen respektive förhörsteknik, rekommenderas mycket starkt.

Förberedelser

Inför respektive moment ska följande lagtext och litteratur studeras.

- Stämningsansökan/målsägandeinlaga: RB 45:4 och Rättegång V (8 u.), s. 176—190 och s. 36—41 + supplement.
- Huvudförhandling: RB 45:4 och 46 kap. RB och Rättegång V s. 176—207 + supplement samt reglerna om vittnesförhör och förhör med den tilltalade i 36—37 kap. RB.

- Dom och domskrivning: Rättegång V s. 268—282 + supplement (vidare rekommenderas Domstolsverkets handböcker vilka återfinns på <http://www.dvhandbok.domstol.se>)
- Överklagande: Rättsmedlen (12 u.)

Viss ledning kan också erhållas i de förlagor, som ingår i "Exempel på domstolshandlingar" som återfinns på kursens hemsida under Kursmaterial — Material till rättegångsspelet.

Alla ska inför huvudförhandlingarna lära in de lathundar för huvudförhandling i brottmål som ingår i materialet. Detta gäller i synnerhet ordföranden. Inför huvudförhandlingarna måste vidare åklagare, försvarare och målsägandebiträde förbereda sakframställningar, förhör och pläderingar. För förhören behöver nämnda aktörer med utgångspunkt i bevisemat lägga upp en strategi för varje förhör för att uppnå syftet med förhöret. Det ska finnas en tanke med varje fråga. Inte minst när det gäller att höra den tilltalade, ett moment som oftast slarvas över på några minuter, gäller det att utnyttja förhöret till en uttömmande utforskning av det inträffade. När det gäller den tilltalade och försvaret måste det understrykas att det inte är tillåtet att lägga in nya friande förutsättningar. Visserligen får den anklagade nu förneka vad han sagt under polisförhören (och de av åklagaren påstådda avsikterna), men han kan inte komma med ett nytt försvar som gör fullbordat brott helt osannolikt. Pläderingarna måste visserligen till viss del improviseras och inte minst knyts an till den bevisupptagning som skett, men själva basen – den sakliga, rättsliga och rättspolitiska argumentationen – måste förberedas, så att det blir möjligt att åstadkomma slutanföranden om åtminstone 5–10 minuter vardera. Som tumregler för pläderingen bör den innehålla följande

- vem har bevisbördan?
- vad är bevisat och varför, dvs. analys av bevisupptagningen
- redogörelse för rättsläget
- tillämpning av rättsläget på sakomständigheterna
- förslag till hur rätten bör döma.

Deltagarna behöver inte känna sig slaviskt bundna av givna förutsättningar i materialet. I verkligheten inträffar ju ofta att lämnade uppgifter ändras när det väl blir rättegång. Detta överläts till varje deltagares fantasi och omdöme. Men om någon uppgift ändras får det naturligtvis inte vara fråga om en ändring som kullkastar möjligheterna att genomföra huvudförhandlingen.

Den allra mest givande formen för förberedelse är att på egen hand göra studiebesök vid någon allmän domstol, t.ex. Stockholms tingsrätt. Välj ut en huvudförhandling som tidsmässigt verkar lagom omfattande (ca 2 timmar) och ta plats som åhörare när målet ropas upp.

2.3 Gruppundervisningen

Denna del av kursen innebär att studenterna (enskilt eller i grupp) förbereder i förväg angivna problemfrågor och att lösningsalternativ för dessa sedan redovisas, analyseras och diskuteras under lärarens ledning. Vilken lösning man landar i är ofta av mindre betydelse än hur man kan argumentera sig fram till lösningen. Syftet med gruppundervisningen är att öva på att identifiera, analysera och bedöma processrättsliga frågeställningar med utgångspunkt i processrättens systematik och principer. Ämnesmässigt berörs frågor inom såväl allmän processrätt som specialprocessrätt och ett antal centrala processrättsliga institut behandlas, exempelvis forum, processhinder, talerätt, yrkanden och grunder, fullgörelse- och fastställsetalan, kvittningsinvändning och genkärsmål, processens ram, ändring av talan, kumulation, rättskraft, rättegångskostnader, rättshjälp, förundersökning, straffprocessuella tvångsmedel, civilprocessuella säkerhetsåtgärder, ombud och försvarare, delgivning, bevismedel, bevisföring, bevisbörda, bevisvärdering, överrättsprocess, konkursrätt, utökningsrätt och summarisk process i tvistemål.

2.4 Seminarier

Seminarierna är tänkta att utgöra ämnesmässiga fördjupningar i vissa processrättsliga frågor. Inför varje seminarium tillhandahålls förberedelsematerial. Seminarierna, som i stor utsträckning bygger på studenternas förberedelser och aktivitet, utgör en övning i att med utgångspunkt i vetenskapliga förhållningssätt till juridisk metod kritiskt tillämpa och analysera rättskällor och principer inom processrätten. Seminarierna kan också ge övning i att analysera de aktuella processrättsliga frågorna i relation till processens samhällsfunktioner och juristens olika yrkesroller i ett vidare samhälleligt och etiskt perspektiv.

2.5 Tentamen m.m.

Examination sker genom

- obligatorisk aktiv närvaro vid seminarierna,
- genomförande av rättegångsspelet, och
- skriftlig tentamen (salsskrivning).

Kursen avslutas med en skriftlig tentamen. Syftet är att examinera kursens förväntade studieresultat (lärandemål).

3. Skriftliga och muntliga övningar, obligatorier m.m.

3.1 Skriftliga och muntliga övningar

Skriftliga övningar. I rättegångsspelet ska studenten bl.a. författa rättegångsskrifter, individuellt och i grupp (en individuellt författad stämningsansökan eller målsägandeinläga

och en gruppvis författad dom, överklagandeskrift eller rättegångsrapport). Studenterna ska dessutom närvara vid en lärargenomgång av dessa skrifter.

Muntliga övningar. I rättegångsspelet ska studenten i en tilldelad roll delta i ett förberedande sammanträde och en huvudförhandling. Vid dessa moment får studenten tillfälle att öva olika muntliga moment i rättegången, t.ex. sakframställning, förhör och plädering. Varje spel avslutas med en lärargenomgång då studenternas prestationer går igenom.

3.2 Obligatorier

Obligatoriet omfattar godkänt deltagande i *rättegångsspelet* (ett förberedande sammanträde, en huvudförhandling samt en lärargenomgång) jämte författande av rättegångsskrifter, individuellt och i grupp (en individuellt författad stämmingsansökan eller målsägandeinläga och en gruppvis författad dom, överklagandeskrift eller rättegångsrapport). Samtliga moment är obligatoriska. Studenterna ska dessutom närvara vid en lärargenomgång av dessa skrifter. Dispens medges inte.

Vid *seminarierna* gäller obligatorisk närvaro vid minst 5 av 6 seminarier.

Med obligatorisk närvaro avses att studenten ska förbereda uppgifter inför rättegångsspelet och seminarierna, aktivt delta i dessa samt delta i diskussionen kring uppgifterna.

Fullgjort obligatorium är giltigt i två år.

3.3 Internationella och komparativa inslag på kursen

I förberedelserna inför flera av seminarierna ingår att på engelska läsa rättsfall från Europadomstolen. Vid seminarierna ska studenterna kunna redogöra för dessa rättsfall. Vid vissa seminarier behandlas också Europakonventionen och Europadomstolens praxis som rättskälla inom processrätten. Sådant material är också relevant för gruppundervisningstillfällena.

I kursens olika moment ingår, där så är befogat, komparativa inslag. Det kan t.ex. handla om att vid behandlingen av ett visst processrättsligt institut beröra detta instituts motsvarighet i något annat land eller i någon annan rättsordning.

3.4 Samverkan med det omgivande samhället

Flera av lärarna på kursens olika moment är praktiker, t.ex. domare, åklagare och advokater, och i undervisningen kan de således anknyta till aktuella problem och företeelser i sin verksamhet. Studenterna uppmanas att i egen regi besöka domstolar för att där bevista förhandlingar som åhörare.

3.5 Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

De processuella problem som behandlas på kursen anknyter ofta till den materiella civilrätten och straffrätten och domstolarnas roll betraktas ur ett stats- och europarättsligt perspektiv.

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i juristprogrammets första, andra och tredje termin samt fullgjorda obligatorier i Straffrätt.

4. Krav för deltagande i undervisningen

4.1 Registrering

Du som är antagen till juristprogrammet och ska läsa obligatoriska kurser som förstagsregistrerad på termin 2-7, måste **inför** varje termin anmäla vilka kurser som du ska läsa och tacka ja till dessa. Detta för att du sedan ska kunna webbregistrera dig. Studenterna sköter själva gruppindelning till rättegångsspel (samma gruppindelning används sedan vid gruppundervisning och seminarier) via FastReg. Studenten måste vara registrerad på kursen för att kunna anmäla sig. FastReg kommer att vara öppen för anmälan från och med den tidpunkt som anges på kursens hemsida. De studenter som är förstagsregistrerade på processrätten har förtur i gruppvalet. Omregistrerade studenter ska kontakta kursadministratören i samband med kursstart och bereds således tillträde i mån av plats. Som regel kan registrering ske t.o.m. den andra kursdagen, dvs. dagen efter introduktionsföreläsningen.

Studenterna väljer själva grupper till rättegångsspelet via FastReg (se ovan). I anslutning till introduktionsföreläsningen för rättegångsspelet presenteras definitiv grupp- och rollindelning. Student som ska komplettera rättegångsspel från tidigare termin ska inte anmäla sig till grupp utan istället kontakta kursadministratören före den tidpunkt som anges på kursens hemsida för placering i grupp.

Byte av grupp kan endast genomföras t.o.m. den tidpunkt som anges på kursens hemsida om det finns ledig plats i någon annan grupp. Det innebär att studenten själv avanmäler sig och därefter anmäler sig till en annan grupp via FastReg.

Student som av någon anledning inte kan närvara vid ett moment i sin rättegångsspelsgrupp har möjlighet att byta med student i en annan grupp. Detta under förutsättning att denna person har samma roll och att bytet omfattar hela spelet. Studenten tar då själv kontakt med den person med vilken man vill göra ett byte. Därefter ska båda meddela kursadministratören att båda godtar bytet samt vilka grupper som berörs. Bytet är godkänt först när detta har bekräftats av kursadministratören.

4.2 Gruppindelning

För att kunna anmäla dig till en grupp i FastReg måste du vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja en plats i en grupp först. Tiden för gruppval anges på kurshemsidan. För omregistrerade finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

5. Studieanvisningar

Kurslitteraturen framgår av litteraturlistan. Serien Rättegång I—V är lämplig att börja med. I Rättegång I ges en inledning till processrättsliga metoder, begrepp och principer. För rättegångsspelet kan Rättegång V vara lämplig att läsa tidigt, eftersom denna bok behandlar frågor om t.ex. stämningsansökan och huvudförhandling.

Rättsfallskompendiet utgör ett viktigt komplement till kurslitteraturen. Här finns ett antal rättsfall, vilka aktualiseras vid seminarier och gruppundervisning och som i övrigt behandlar centrala processuella frågor. Detta finns till försäljning på Akademibokhandeln Frescati.

Vad gäller lagtext hänvisas dels till RB, dels till de övriga författningarna med processrättsligt innehåll som omtalas i kurslitteraturen och vid undervisningen. Det är mycket viktigt att läsa lagtexten parallellt med litteraturen. Till processrättskursen rekommenderas en lagboksårgång som inte är äldre än två år. För komplettering av lagböcker finns lagtextsupplement att köpa på Akademibokhandeln Frescati. Närmare anvisningar framgår av kursens hemsida.

6. Litteraturlista

6.1 Kurslitteratur

För samtliga böcker gäller att finstilta partier inte är kursfordran, men att de kan öka förståelsen av ämnet och bidra till förmågan att lösa processrättsliga problem.

Litteraturen och lagtexten ska läsas parallellt, bl.a. därför att det i litteraturen ofta inte redogörs för innehållet i de regler vartill hänvisas.

Litteratur	Kursfordran
Ekelöf-Edelstam-Heuman-Pauli, Rättegång I, 9 uppl., 2016	Hela boken
Ekelöf-Edelstam-Pauli, Rättegång II, 9 uppl., 2015	Hela boken
Ekelöf-Andersson-Bellander-Bylund-Edelstam-Pauli, Rättegång III, 8 uppl., 2018	Hela boken
Ekelöf-Edelstam-Heuman, Rättegång IV, 7 uppl., 2009	Hela boken
Ekelöf-Edelstam-Pauli, Rättegång V, 8 uppl., 2011	Hela boken
Ekelöf-Edelstam-Pauli, Rättegång I—V, Supplement, 13 uppl., 2016	Hela boken utom s. 9-42.
Ekelöf-Edelstam, Rättsmedlen, 12 uppl., 2008	Hela boken
Heuman, Specialprocess, Utsökning och konkurs, 7 uppl., 2014	Hela boken

6.2 Studiematerial

Finns att köpa vid kursstart (Akademibokhandeln i Frescati):

- Rättsfallskompendium i processrätt
- Lagtextsupplement
- Vägledande regler om god advokatsed

Distribueras på kursens hemsida under Kursmaterial:

- Material till rättegångsspelet
- Gruppundervisningsfrågor
- Material till föreläsningar och seminarier
- Exempel på domstolshandlingar

7. Examination

7.1 Examinationsmoment

Kursens lärandemål examineras genom aktiv närvaro vid rättegångsspel, seminarier och genom en skriftlig tentamen om fyra timmar. Student som underkänts vid ordinarie tentamen bereds tillfälle till omtentamen.

7.2 Tillträde till examination

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i juristprogrammets första, andra och tredje termin samt fullgjorda obligatorier i Straffrätt.

För att få tillgodoräkna sig sitt betyg i processrätt krävs att studenten har fullgjort samtliga obligatoriska moment med godkänt resultat.

7.3 Anmälan till tentamen

Tentamensanmälan ska göras i FastReg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen. Anmälan till tentamen förutsätter registrering på kursen. Alla studenter har rätt att i stället för ordinarie betyg få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste dock anmäla detta till kursadministratören (koordinatören) minst fem arbetsdagar före den skriftliga tentamen. Finns behov av extra åtgärder i samband med tentamen på grund av funktionsnedsättning ska detta anmälas till kursadministratören (koordinatören), se nedan under Funktionsnedsättning.

7.4 Handlingar som ska medtas vid tentamen

Till tentamen ska godkänd legitimation medtas. Som godkänd legitimation räknas körkort, pass och id-kort med aktuell giltighetstid. Som godkänd legitimation räknas även högst tre månader gammal polisanmälan som anger att tentandens id-handling är stulen eller förlorad. Även utländska identitetshandlingar godkänns, företrädesvis pass och id-kort.

7.5 Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Vid tentamen tillämpas examinationsalternativ 4 (fyra) – kurslitteratur, källmaterial, anteckningar tillåts. Separata anteckningar är inte tillåtna. Över- och understrykningar samt andra för hand införda anteckningar får dock förekomma i tillåtet hjälpmedel. Information om de olika examinationsalternativen ([Examinationsregler vid Juridiska institutionen](#)) samt de ordningsregler ([Tentamensregler vid Stockholms universitet](#)) som gäller vid tentamen finns på Juridiska institutionens hemsida, under Utbildning – Allmän studieinformation. Tentanden ansvarar för att själv ta del av denna information. Vid tveksamhet kontakta alltid kursadministratören.

Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd.

Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Följande material är tillåtna hjälpmedel vid tentamen i processrätt:

- Sveriges Rikes Lag (Wolters Kluwer/Norstedts Juridik) med tillägg, eller
- Sveriges Lagar / Sveriges Lag (Studentlitteratur) med komplement eller
- Svensk lag (Iustus)
samt
- Kurslitteraren som anges i avsnitt 6 ovan i Kursbeskrivningen
- Av juridiska institutionen distribuerade Rättsfallskompendium i processrätt
- Av juridiska institutionen distribuerade lagtextsupplement
- Av juridiska institutionen distribuerade Vägledande regler om god advokatsed

Enbart ett exemplar av varje tillåtet hjälpmedel är tillåtet. Det tillägg som finns till vissa lagböcker får också medtagas, dvs. det häfte som medföljer lagboken vid köp. Andra lagtexter, t.ex. egna utskrifter från Internet, är inte tillåtna. Egna utskrifter av de rättsfall som finns i rättsfallskompendiet är inte tillåtna.

7.6 Inlämning av tentamen

Om tentamen är digital skrivs denna i Exia.

- Antal ord anges under frågan
- Student loggar in med namn och personnummer. Kontrollera att det är rätt personnummer som anges.

Om tentamen inte är digital gäller följande:

- Endast Juridiska institutionens svarsark rättas om inte annat angivits i instruktionerna.
- Kontrollera att alla uppgifter på omslagsarket och svarsarken är korrekta och fullständiga.
- Omslagsarket ska alltid lämnas in. Detta gäller även om tentanden väljer att lämna in blankt. Om tentanden väljer att lämna in blankt får inga svarsark lämnas in.

7.7 Betygskriterier

7.7.1 Betygskriterier enligt den målrelaterade fyrgradiga betygsskalan

AB	Problem är mycket väl identifierade och analyserade. Rättsligt relevant material används. En rättslig lösning på varje identifierat problem anges och analyseras. I förekommande fall anges, analyseras och utvärderas olika alternativa rättsliga lösningar. Svaret är välstrukturerat. Analyser och resonemang utförs korrekt och utförligt med utgångspunkt från samtliga relevanta principer. Mycket god tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
Ba	Problem är väl identifierade och analyserade. I huvudsak rättsligt relevant material används. Minst en rättslig lösning på varje identifierat problem anges och analyseras. Svaret är strukturerat. Analyser och resonemang utförs i huvudsak korrekt med utgångspunkt från viss relevant princip eller vissa relevanta principer. God till mycket god tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
B	Problem är identifierade och analyserade på ett godtagbart sätt. Visst rättsligt relevant material används. Någon rättslig lösning på något identifierat problem anges. Svaret är delvis strukturerat. Analyser och resonemang utförs delvis korrekt med utgångspunkt från någon relevant princip. Godtagbar tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
U	Uppnår inte kraven för B.
Betygskriterierna ska läsas som typprestationer. I det enskilda fallet utgår examinatorn ifrån ett helhetsomdöme, där enstaka styrkor och svagheter kan kompensera varandra. Kriterierna bygger på de bedömningsområden som utgörs av de förväntade studieresultaten (lärandemålen). För att få betyget B eller högre krävs att studenten på varje fråga i tentamen uppnår en viss miniminivå, t.ex. 25 % av den totala poängen i frågan.	

7.7.2 Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A	Problem är synnerligen väl identifierade och analyserade. Rättsligt relevant material används. En rättslig lösning på varje identifierat problem anges och analyseras. I förekommande fall anges, analyseras och utvärderas olika alternativa rättsliga lösningar. Svaret är välstrukturerat. Analyser och resonemang utförs utmärkt och utförligt med utgångspunkt från samtliga relevanta principer. Utmärkt tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
B	Problem är mycket väl identifierade och analyserade. Rättsligt relevant material används. En rättslig lösning på varje identifierat problem anges och analyseras. I förekommande fall anges, analyseras och utvärderas olika alternativa rättsliga lösningar. Svaret är välstrukturerat. Analyser och resonemang utförs korrekt med utgångspunkt från viss relevant princip eller vissa relevanta principer. Mycket god tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
C	Problem är väl identifierade och analyserade. I huvudsak rättsligt relevant material används. En rättslig lösning på varje identifierat problem anges och analyseras. I förekommande fall anges, analyseras och utvärderas olika alternativa rättsliga lösningar. Svaret är strukturerat. Analyser och resonemang utförs i huvudsak korrekt med utgångspunkt från viss relevant princip eller vissa relevanta principer. God till mycket god tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
D	Visst eller vissa problem är väl identifierade och analyserade. Visst rättsligt relevant material används. Någon rättslig lösning på något identifierat problem anges. Svaret är delvis strukturerat. Analyser och resonemang utförs på ett till stora delar korrekt sätt med utgångspunkt från någon relevant princip. Tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten är bättre än godtagbar.
E	Problem är identifierade och analyserade på ett godtagbart sätt. Visst rättsligt relevant material används. Någon rättslig lösning på något identifierat problem anges. Svaret är delvis strukturerat. Analyser och resonemang utförs delvis korrekt med utgångspunkt från någon relevant princip. Godtagbar tillämpning av metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
Fx	Problem är identifierade och analyserade på ett näst intill godtagbart sätt.

	Visst rättsligt relevant material används. Någon rättslig lösning på något identifierat problem anges. Visat något prov på förmåga att analysera eller föra resonemang med utgångspunkt från någon relevant princip. Visat något prov på förmåga att tillämpa metoder för lagtolkning och rättstillämpning inom processrätten.
F	Uppnår inte kraven för Fx.
Betygskriterierna ska läsas som typprestationer. I det enskilda fallet utgår examinatorn ifrån ett helhetsomdöme, där enstaka styrkor och svagheter kan kompensera varandra. Kriterierna bygger på de bedömningsområden som utgörs av de förväntade studieresultaten (lärandemålen). För att få betyget E eller högre krävs att studenten på varje fråga i tentamen uppnår en viss miniminivå, t.ex. 25 % av den totala poängen i frågan.	

7.7.3 Ungefärlig betygsskala

AB	54	A
	50	B
Ba	48	C
	42	
	40	D
B	36	E
	30	
U		Fx
		F

Maxpoäng på tentamen kan t.ex. vara 60. Betygsskalan ovan illustrerar relationen mellan de båda betygsskalorna.

Poängsättningen utgör endast ett hjälpmedel för den bedömning av studenternas prestationer som görs i förhållande till de ovan redovisade betygskriterierna och lärandemålen.

7.7.4 Betygskriterierna och Stockholmsmodellen

Utifrån betygskriterierna kan man uppställa följande ”checklista” för vad som bedöms i svaren på tentamensfrågorna (kraven i den tregradiga betygsskalan anges inom parentes):

1. Identifiering och analys av *problemen* (B: godtagbart, Ba: väl, AB: mycket väl),
2. Angivandet av rättsliga *lösningar på problemen* (B: någon lösning på något problem, Ba: minst en lösning på varje problem analyseras och utvärderas, AB: även alternativa lösningar analyseras och utvärderas),
3. Användningen av *rättsligt relevant material* (B: visst relevant material, Ba: i huvudsak relevant material, AB: relevant material),
4. Utförandet av analys och resonemang *utifrån relevanta principer* (B: delvis korrekt utifrån någon relevant princip, Ba: i huvudsak korrekt med utgångspunkt från viss relevant princip, AB: korrekt och utförligt med utgångspunkt från samtliga relevanta principer),
5. Tillämpning av *metoder för lagtolkning och rättstillämpning* inom processrätten (B: godtagbar, Ba: god till mycket god, AB: mycket god), och
6. *Strukturen* på svaret (B: delvis strukturerat, Ba: strukturerat, AB: välstrukturerat)

Olika tentamensfrågor kan aktualisera olika punkter ovan. För vissa frågor kan problemen vara givna redan genom frågeformuleringen och deras lösning och stödet för lösningarna relativt klara förutsatt att man har kännedom om t.ex. lagtext, RB:s systematik och processrättslig begreppsanvändning (då testas framförallt punkterna 2 och 3 ovan) För andra frågor kan det som främst testas i stället vara att identifiera problem samt att analysera dem utifrån relevanta principer och juridiska metoder (punkterna 1, 4 och 5 ovan). Vad gäller betygskriteriet i punkten 3 ovan (användning av rättsligt relevant material) tas vid examinationen hänsyn till vilket material som tillåts vid tentamen. Tillåtet material betraktas främst som *hjälpmedel* och källhänvisningar till specifika sidor i kurslitteratur eller hänvisningar till specifika rättsfall förutsätts inte.

Genom Fakultetsnämndens beslut att införa den s.k. Stockholmsmodellen föreskrivs att *väsentlig del* av kursbetyget på kursen ska baseras på examination av kritiska, principiella och vetenskapliga förhållningssätten till juridiken. För processrättskursens del motsvaras detta framförallt av betygskriterierna i punkterna 1, 4 och 5 ovan.

7.8 Tentamensresultat

Tentamensresultat anslås i FastReg senast tre veckor efter tentamensdagen. I anslutning här till äger tentamensgenomgång rum. Tid och plats meddelas på tentamen eller på hemsidan. S.k.

snabbrättning av tentamen förekommer inte och några förhandsbesked angående resultatet kan inte erhållas.

7.9 Begäran om omprövning:

Information om förfarandet vid omprövningar finns på Juridiska institutionens hemsida, se under *Utbildning / Allmän studieinformation / Omprövning av betyg*.

Student som vill begära omprövning får inte hämta ut sin skrivning, utan denna ska behållas av examinatorerna. Det går bra att få en kopia av tentamen av kursadministratören. Om tentamen har skrivits i Exia hämtar studenten själv ut sin egen tentamen.

8. Funktionsnedsättning

8.1 Allmänt

Målet är att alla studenter vid Stockholms universitet ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett funktionsnedsättning. Du kan läsa mer på Stockholms universitets hemsida www.su.se under rubrikerna "Utbildning" och "[Studera med funktionsnedsättning](#)". Kontakta Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning i god tid före studiestarten för att diskutera ditt individuella stödbehov och för att få nödvändig information. För att boka tid och diskutera stödåtgärder, maila till studentstod@su.se. Studenter med dyslexi vänder sig med fördel direkt till dyslexipedagog dyslexi@su.se.

8.2 Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier

Stockholms universitet erbjuder olika pedagogiska stödformer för personer med varaktiga funktionsnedsättningar. Juridiska institutionen förmedlar endast sådant pedagogiskt stöd (till exempel förlängd tid, tentamen i mindre grupp och så vidare) som har intyg från Studentavdelningen vid SU. För att ta del av stödet som erbjuds måste du göra en ansökan i systemet Nais via länk på studentavdelningens hemsida (se ovan) och bifoga ett intyg som bekräftar en varaktig funktionsnedsättning. Du som har beviljats stöd ska sedan ta kontakt med Juridiska institutionens kontaktperson och lämna in det intyg som studentavdelningen utfärdar. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson (se institutionens hemsida för kontaktuppgifter). För stödåtgärder som löper över hel kurs (t.ex. anteckningshjälp) eller mer ingripande åtgärder (t.ex. dela upp tentamen) måste du i god tid innan och **senast** vid kursstart kontakta kursadministratören och meddela att du önskar dessa stödåtgärder.

8.3 Examination vid funktionsnedsättning

Studenten måste **senast 3 veckor** före tentamenstillfället meddela kursadministratören (koordinatören) att examination med stöd ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras såsom önskas. Observera att studenten även ska anmäla sig till tentamen på sedvanligt sätt i FastReg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen.

9. Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en elektronisk blankett för kursutvärdering i slutet av kursen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkring av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. En länk till kursutvärderingen skickas med e-post i slutet av kursen. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga.